

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ



ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова приймальної комісії

Володимир ПОНОМАРЕНКО

"28" "березня" 2025 р.

ПРОГРАМА
ВСТУПНОГО ІСПИТУ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ
А1 «ОСВІТНІ НАУКИ»

Третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти
Здобувач ступеня доктора філософії

Харків, 2025

Вступний іспит до аспірантури зі спеціальності А1 «Освітні науки» є комплексним іспитом, спрямованим на виявлення загальних і спеціальних компетентностей (табл. 1), якими володіє вступник до аспірантури для підготовки на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти для здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю А1 «Освітні науки».

Таблиця 1

Основні компетентності, якими повинен володіти магістр (спеціаліст)
за спеціальністю А1 «Освітні науки»

<i>Загальні компетентності:</i>
- Здатність до науково-дослідницької діяльності, прийняття обґрунтованих рішень стосовно розв'язання наукових проблем та вирішення науково-прикладних завдань. - Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, філософського тлумачення та розуміння сутності досліджуваних соціально-педагогічних явищ, обґрунтування, постановки та моделювання завдань. - Здатність до пошуку та аналізу інформації з різних наукових джерел, а також використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, комп'ютерних засобів та програм. - Здатність генерувати нові науково-теоретичні, методичні та практико орієнтовані ідеї, знаходити власні шляхи вирішення наукових проблеми. - Здатність до вилучення інформації з іншомовних текстів професійного спрямування, комунікації іноземними мовами в усній та письмовій формі в міжнародному академічному, науковому й професійному середовищі. - Здатність працювати в науковій та професійній «команді» з дотриманням етичних норм і зобов'язань. - Здатність до самостійної науково-дослідницької роботи на основі критичного мислення. - Здатність до педагогічної діяльності, організації та здійснення освітнього процесу, навчання, виховання, розвитку й професійної підготовки студентів. - Здатність до самоаналізу та коригування власної науково-дослідницької діяльності, самоменеджменту, саморозвитку.
<i>Спеціальні компетентності:</i>
- Здатність до науково-дослідницької діяльності у сфері освіти на основі аналізу сучасного стану, тенденцій розвитку, проблем та наукових здобутків. - Компетентність у виявленні, постановці та вирішенні актуальних наукових проблем у сфері освіти. - Здатність до проведення педагогічних досліджень, якість яких відповідає національному та світовому рівням. - Здатність планувати виконання дисертаційного дослідження й забезпечувати визначені результати. - Здатність до використання сучасних наукових методів у дисертаційному дослідженні, моделювання педагогічного процесу, діагностування наукових та практичних результатів в освітній сфері. - Здатність до впровадження отриманих наукових результатів у педагогічну практику, застосування інноваційних технологій і методів навчання в освітньому процесі.

СТРУКТУРА ЕКЗАМЕНАЦІЙНОГО БІЛЕТУ ВСТУПНОГО ІСПИТУ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ А1 «ОСВІТНІ НАУКИ»

Екзаменаційний білет з вступного іспиту зі спеціальності включає три блока питань. Завдання охоплюють питання, які перевіряють знання нормативних документів у сфері освіти, поінформованість вступників в аспірантуру за такими напрямками: «Загальні основи педагогіки», «Історія педагогіки», «Професійна педагогіка», «Дидактика», «Освітній менеджмент», а також завдання, які демонструють їхню спроможність застосовувати теоретичні знання до конкретного педагогічного дослідження.

Бюджет часу відведеного на іспит – 2 годин (120 хв.).

Позитивна оцінка за іспит виставляється в діапазоні від 100 до 200 балів (з кроком не менше ніж в один бал).

Екзаменаційний білет вступного іспиту зі спеціальності А1 Освітні науки» включає три завдання, наведені в табл. 2.

Таблиця 2

Структура білета для вступного іспиту до аспірантури зі спеціальності А1 «Освітні науки»

№ з/п	Завдання	Оцінка
1	50 закритих тестових питань (одна правильна відповідь)	0-100
2	професійно-орієнтоване завдання відкритої форми з розгорнутою відповіддю	0-50
3	професійно-орієнтоване завдання відкритої форми з розгорнутою відповіддю	0-50
Всього		0-200

Результат вступного іспиту зі спеціальності оцінюється в балах (максимальна кількість – 200 балів, мінімальна кількість, що зараховується, – 100 балів).

Загальна оцінка за виконання завдань екзаменаційного білета вступного іспиту до аспірантури зі спеціальності А1 «Освітні науки» визначається як проста сума балів за три завдання (табл. 2).

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ВСТУПНОГО ІСПИТУ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ А1 «ОСВІТНІ НАУКИ»

Кожне завдання екзаменаційного білету оцінюється окремо.

Закриті тестові питання (завдання №1) мають на меті вибір однієї правильної відповіді. Схема нарахування балів: 2 бали, якщо вказано правильну відповідь; 0 балів, якщо вказано неправильну відповідь, або вказано більше

однієї відповіді, або відповіді на завдання не надано.

Професійно-орієнтоване завдання відкритої форми зі спеціальності А1 «Освітні науки» з розгорнутою відповіддю (завдання №2) оцінюється за критеріями, наведеними у табл. 3.

Таблиця 3

Критерії оцінювання професійно-орієнтоване завдання відкритої форми з розгорнутою відповіддю (завдання № 2) екзаменаційного білета вступного іспиту зі спеціальності А1 «Освітні науки»

Кількість балів	Критерії оцінювання
1	2
50	Наведена правильна й ґрунтовна відповідь. Зазначено десять складових, немає помилок і неточностей.
49	Наведена правильна й ґрунтовна відповідь. Зазначено десять складових, зроблена помилка або неточність, що не впливає на загальне розуміння.
48	Наведена правильна й ґрунтовна відповідь. Зазначено десять складових, але є одна-дві помилки або неточності.
47	Наведена правильна й ґрунтовна відповідь. Зазначено десять складових, проте зроблено три-чотири помилки або неточності.
46	Наведена правильна й ґрунтовна відповідь. Зазначено десять складових, проте зроблено більше чотирьох помилок або неточностей.
45	Наведена правильна відповідь. Зазначено дев'ять складових, немає помилок і неточностей.
44	Наведена правильна відповідь. Зазначено дев'ять складових, зроблена помилка або неточність, що не впливає на загальне розуміння.
43	Наведена правильна відповідь. Зазначено дев'ять складових, але є одна-дві помилки або неточності.
42	Наведена правильна відповідь. Зазначено дев'ять складових, проте зроблено три-чотири помилки або неточності.
41	Наведена правильна відповідь. Зазначено дев'ять складових, проте зроблено більше чотирьох помилок або неточностей.
40	Наведена правильна відповідь. Зазначено вісім складових, немає помилок і неточностей.
39	Наведена правильна відповідь. Зазначено вісім складових, зроблена помилка або неточність, що не впливає на загальне розуміння.
38	Наведена правильна відповідь. Зазначено вісім складових, але є одна-дві помилки або неточності.
37	Наведена правильна відповідь. Зазначено вісім складових, проте зроблено три-чотири помилки або неточності.
36	Наведена правильна відповідь. Зазначено вісім складових, проте зроблено більше чотирьох помилок або неточностей.
35	Наведена правильна відповідь. Зазначено сім складових, немає помилок і неточностей.
34	Наведена правильна відповідь. Зазначено сім складових, зроблена помилка або неточність, що не впливає на загальне розуміння.
33	Наведена правильна відповідь. Зазначено сім складових, але є одна-дві помилки або неточності.

	помилки або неточності.
6	Наведена часткова відповідь. Зазначено дві складові, проте зроблено більше чотирьох помилок або неточностей.
5	Наведена фрагментарна відповідь. Зазначено одна складова, немає помилок і неточностей.
4	Наведена фрагментарна відповідь. Зазначено одна складова, зроблена помилка або неточність, що не впливає на загальне розуміння.
3	Наведена фрагментарна відповідь. Зазначено одна складова, але є одна-дві помилки або неточності.
2	Наведена фрагментарна відповідь. Зазначено одна складова, проте зроблено три-чотири помилки або неточності.
1	Наведена фрагментарна відповідь. Зазначено одна складова, проте зроблено більше чотирьох помилок або неточностей.
0	Відповідь відсутня.

Професійно-орієнтоване завдання відкритої форми зі спеціальності А1 «Освітні науки» з розгорнутою відповіддю (завдання №3) оцінюється за критеріями, наведеними у табл. 4.

Таблиця 4

Критерії оцінювання професійно-орієнтоване завдання відкритої форми з розгорнутою відповіддю (завдання № 3) екзаменаційного білета вступного іспиту зі спеціальності А1 «Освітні науки»

Кількість балів	Критерії оцінювання
1	2
50	Наведено правильне детальне обґрунтування всіх теоретичних положень з формулюванням правильного практичного рішення на основі цих положень. Відповідь містить вичерпний аналіз усіх аспектів завдання.
49	Наведено правильне скорочене обґрунтування всіх теоретичних положень з формулюванням правильного практичного рішення на основі цих положень.
48	Наведено правильне детальне обґрунтування всіх теоретичних положень з формулюванням правильного практичного рішення на основі цих положень. Може бути одна незначна неточність або менш детальне пояснення одного аспекту практичного рішення.
47	Наведено правильне детальне обґрунтування теоретичних положень з формулюванням правильного практичного рішення на основі цих положень. Може бути одна незначна неточність або менш детальне пояснення одного аспекту теоретичних положень.
46	Наведено правильне детальне обґрунтування всіх теоретичних положень, проте формулювання практичного рішення має дві незначні похибки або неточності, що не суттєво впливають на загальну відповідь.
45	Наведено правильне детальне обґрунтування теоретичних положень з формулюванням правильного практичного рішення на основі цих положень. Можуть бути незначні неточності або менш детальне пояснення двох аспектів теоретичних положень, що не суттєво впливають на загальну відповідь.
44	Наведено правильне детальне обґрунтування всіх теоретичних положень, проте формулювання практичного рішення має три незначні похибки або неточності, що не суттєво впливають на загальну відповідь.

	рішення на основі цих положень. Проте зроблено шість помилок.
6	Наведено обґрунтування теоретичних положень з формулюванням практичного рішення на основі цих положень. Проте зроблено більше шести помилок.
5	Наведено обґрунтування теоретичних положень без формулювання практичного рішення на основі цих положень. Проте зроблено більше шести помилок.
4	Наведено загальні відомості про поставлене запитання.
3	Наведено загальні неправильні або недостовірні відомості про поставлене запитання.
2	Наведено відомості, які мають опосередковане відношення до поставленого запитання.
1	Наведено відомості, які не мають відношення до поставленого запитання.
0	Відсутня відповідь

ЗМІСТОВНІ ПИТАННЯ ДЛЯ ВСТУПНОГО ІСПИТУ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ А1 «ОСВІТНІ НАУКИ»

1. Основне законодавче поле освітянської галузі.
2. Закон України «Про освіту».
3. Закон України «Про вищу освіту»
4. Національна доктрина розвитку освіти.
5. Нормативно правові документи, що регулюють діяльність системи освіти, визначають основні напрями її реформування.
6. Система освіти України.
7. Вища освіта як складова системи освіти України.
8. Освітній процес у закладах вищої освіти в руслі Болонського процесу
9. Освіта в контексті глобалізації.
10. Педагогіка як наука.
11. Проблема якості освіти.
12. Історія розвитку педагогіки як науки.
13. Інновації в системі вищої освіти.
14. Неперервна освіта: сутність та тенденції розвитку.
15. Самоосвіта як компонент неперервної освіти.
16. Організація самостійної роботи студентів.
17. Дистанційне навчання.
18. Основні парадигми сучасної педагогіки.
19. Методологічні підходи до об'єкта педагогічного дослідження.
20. Сутність компетентнісного підходу в освіті.
21. Створення освітнього середовища у ЗВО.
22. Організація освітнього процесу у ЗВО. Педагогічна система та її компоненти.
23. Форми організації навчання, їх характеристика.
24. Процес навчання та його складники.

25. Сутність освітнього процесу у ЗВО.
26. Основні принципи педагогічної діяльності, їх класифікація та характеристика. Закономірності навчання.
27. Особливості формування змісту освіти в умовах кредитно-трансферної системи.
28. Інваріантна та варіативна складові навчального плану.
29. Концептуальні підходи до визначення змісту професійної підготовки.
30. Загальні методи навчання. Класифікація методів навчання. Критерії вибору методів навчання студентів.
31. Підходи до класифікації методів і засобів навчання. Критерії вибору методів навчання студентів.
32. Методи контролю за навчально-пізнавальною діяльністю студентів. Суть і основні форми контролю у закладах вищої освіти.
33. Дидактика як теорія освіти і навчання.
34. Діяльність визначних дидактів, їх основні творчі надбання.
35. Дидактичні засоби навчально-пізнавальної діяльності.
36. Вчення про особистість. Психолого-педагогічна характеристика етапів розвитку особистості.
37. Студент як об'єкт та суб'єкт педагогічної діяльності. Фактори формування особистості студента.
38. Основні форми організації та види освітньої діяльності в закладах вищої освіти.
39. Активізація навчально-пізнавальної діяльності студентів: напрями, засоби та проблеми.
40. Педагогічні технології: сутність та характеристика.
41. Організація освітньої діяльності студентів з використанням методів проблемного навчання.
42. Використання методів симуляції (ігрових прийомів) під час вивчення навчальних дисциплін у закладах вищої освіти.
43. Особливості використання інтерактивних форм і методів навчання та їх різновиди.
44. Професіоналізм педагога, його складники.
45. Види та цілі спілкування педагога зі студентами. Роль комунікативної взаємодії між викладачем і студентами в освітньому процесі.
46. Педагогічне спілкування як взаємодія.
47. Підвищення методологічної культури викладача та її вплив на рівень освітньої діяльності студентів.
48. Характеристика концепції особистісно-орієнтованого навчання.
49. Загальні тенденції реформування сучасних систем професійної освіти.

50. Досвід зарубіжних країн щодо оцінювання знань студентів.
51. Пошуки ефективних форм навчання в зарубіжній вищій освіті.
52. Основні вимоги до дисертаційного дослідження.
53. Композиція дисертаційної роботи.
54. Об'єкт і предмет, мета та завдання дослідження. Теоретична та методологічна основи наукової роботи.
55. Методи педагогічних досліджень.
56. Теоретичний аналіз і синтез як методи педагогічних досліджень.
57. Моделювання як теоретичний метод педагогічного дослідження.
58. Педагогічний експеримент: сутність та основні етапи.
59. Експертні методи педагогічних досліджень.
60. Методи тестування в педагогічних дослідженнях.
61. Шляхи впровадження наукових результатів у практичну діяльність освітніх закладів.
62. Цілі педагогічного процесу, їх структура і функції.
63. Формування мотивації студентів до навчально-пізнавальної діяльності.
64. Реалізація принципу наочності у викладанні навчальних дисциплін.
65. Інформаційно-комунікаційні технології у навчанні.
66. Освітній процес як об'єкт управління.
67. Особливості управління ЗВО на різних рівнях.
68. Комунікація в освітній діяльності.
69. Інклюзивне освітнє середовище.
70. Академічна доброчесність в закладах вищої освіти.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Адаптивне управління: міжгалузеві зв'язки, науково-прикладний аспект: колективна монографія / Г. В. Єльнікова, Т. А. Борова, З. В. Рябова та ін. [За заг. та наук. редакцією д-ра пед. наук, професора Г. В. Єльнікової]. – Харків: Мачулін, 2017. – С.312с.
2. Борова, Т. А. Педагогічний консалтинг: навч.посіб. / Т.А.Борова, З.В.Рябова, Г.Ю.Кравченко, О.О.Почуєва. – Луцьк: Терен, 2019. – 324 с.
3. Бугров В. Правові засади реалізації Болонського процесу в Україні : монографія / В. Бугров, А. Гожик , К. Жданова, І. Зарубінська та ін. – Київ : Вид. Пріоритети, 2014. – 155 с.
4. Викладання в університеті на засадах лідерства: навчальний посібник / О. Паламарчук. – К. : ДП «НВЦ «Пріоритети», 2016. – 40 с.–Режим доступу:<http://ihed.org.ua/ua/resursy/rekomendovani-dzerela.html>

5. Гладуш В.А., Лисенко Г.І. Педагогіка вищої школи: теорія, практика, історія. Навч. посіб. Дніпропетровськ: ТОВ «Роял Принт», 2А1 4. – 416с.
6. Задорожна-Княгницька Л. В. Історія педагогіки : навчальний посібник для студентів ЗВО. – Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2020. – 364 с
7. Зайченко І.В. Педагогіка: підручник. – Київ: Видавництво Ліра-К, 2А1 6. – 608 с.
8. Кошечко Н.В. Методика викладання у вищій школі: Навч. посібник. – Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, – 2А1 3.
9. Луговий В.І. Національна рамка кваліфікацій як інструмент інтеграції до Європейського простору вищої освіти / В.І.Луговий, О.М.Слюсаренко, Ж.В.Таланова [Електронний ресурс] – Режим доступу:<http://ihed.org.ua/ua/resursy/rekomendovani-dzerela.html>
10. Лунячек В. Е. Основи педагогіки вищої школи : навчальний посібник / В. Е. Лунячек. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2А1 4. – 252 с.
11. Лунячек В. Е. Педагогічний менеджмент : навчальний посібник. 2-е вид., випр. Харків : Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2А15. 512 с.
12. Напрями модернізації соціально-педагогічної системи підготовки фахівців в університеті: монографія./ Т.Ю.Андріяко, Т.А.Борова,Т.О.Дмитренко та ін.– Херсон: вид. «ПП Вишемирський В.С.», 2А1 7. –496 с.
13. Немець Л. М. Педагогічний менеджмент / Л. М. Немець, К. Ю. Сегіда, М. О. Логвинова. – Харків, 2А1 9. – 86 с.
14. Основи сучасної педагогіки: моногр. / Т.О. Дмитренко, К.В. Яресько, Т.В. Лаврик, В.М. Нагаєв, Н.Н. Шоев, .В. Колбіна, С.В. Копилова, Н.Д. Кабусь, О.В. Купенко. - Херсон: ПП Вишемирський В.С., 2А1 6. - 462 с.
15. Полякова Г. А. Педагогіка: навч. посіб./ Г.А.Полякова, Т.А.Борова. - Х. :ІНЖЕК, 2А1 1.-372 с.
16. Пономаренко В. С. Положення про організацію навчального процесу в кредитно-модульній системі підготовки фахівців / В. С. Пономаренко, М. В. Афанасьєв – Харків : Вид. ХНЕУ, 2008. – 242 с.
17. Про освіту [Електронний ресурс] : Закон України № 2145-VIII від 05.09.2А1 7 р. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
18. Про вищу освіту [Електронний ресурс] : Закон України № 1556-VII від А1 .07.2А1 4 р. (зі змінами, внесеними згідно із Законом України 43 № 2443-VIII від 25.07.2А1 8 р.). – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
19. Розвиток найвищого університетського потенціалу в умовах глобалізації: монографія / О.М. Слюсаренко. – К.: Пріоритети, 2А1 5. – 384 с.[Електронний ресурс]– Режим

доступу: <http://ihed.org.ua/ua/resursy/rekomendovani-dzerela.html>

20. Сисоєва С.О., Кристопчук Т.Є. Методологія науково-педагогічних досліджень: підручник. – Рівне: Волинські обереги, 2013. – 360 с.

21. Теоретичні основи і технологія професійного розвитку науково-педагогічних працівників університетів в умовах інтеграції вищої освіти і науки : препринт (аналітичні матеріали) ; у 2-х частинах / Авторський колектив: О. Бульвінська, Н. Дівінська, Н. Дяченко, О. Жабенко, І. Линьова, Ю. Скиба, Г. Чорнойван, О. Ярошенко ; за ред. О. Ярошенко. – К. : Інститут вищої освіти НАПН України, 2019. – Ч. 1. – 131 с.

Голова предметної комісії



Тетяна ПОГОРЕЛОВА